

ÇOCUKLARDA İÇ DİSİPLİN (ÖZ DİSİPLİN GELİŞTİRME)

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANI
ERKAN AKDAL

•Yönetim anlayışı (kurumsal ve okullar)

- Şehirlere yapılan yoğun göç,
- Değişen üretim ilişkileri,
- Kadının günlük yaşama daha etkin katılımı,
- Anne baba rolleri ve tutumları,
- Günümüzde kurulan iletişim ve iletişim araçlarının yeri, değerler.vb. derken...

Bütün bu unsurların, aile yapısını, insan ilişkilerini ve disiplin algısını da değiştirdiğini görüyoruz.

Disiplinin tanımı;

DİSCIPLULUS (Latince) ; öğretmek, terbiye etmek anlamında..

Önceleri eğitim-öğretim alanında kullanılırken daha sonra ilk defa, Büyük Frederik tarafından “ceza” anlamında kullanılmıştır.

Disiplin deyince akla genelde ordu ya da maçlar gelir.

DİSİPLİN;

Bilimde, öğretim konusu olan ya da olabilecek bilgilerin tümü olarak da tanımlanabilir.

Disiplinin tanımı; (GENEL)

Genel anlamıyla disiplin, “bir insan topluluğunun düzen içinde yaşamasını sağlamak amacıyla konulan kurallara ve yargılara, bunların yerine getirilmesi için alınan tedbirlere” denmektedir.

Disiplinin amacı; aslında düzeni korumaktır.

Disiplinin sözlük anlamı; “yasa ve düzenin, toplumca sıkıca sayılır, dikkate alınır olması niteliği” dir.

Disiplin Nedir?

- **İsim olarak;** çoğunlukla kural ve yönetmeliklere uygun sergilenen düzen ve gösterilen davranış-
eğitimle edinilen davranış..
- **Kavram olarak,** düzen, işbirliği, kurallara uyma ve başkalarının haklarına saygı duyma gibi şeyleri hatırlatmaktadır.
- Disiplin, evde ve okulda genelde; denetim altında tutma, cezalandırma ve dayak yolu ile denetim kurma **şeklinde algılanır.**

Disiplinin tanımı;

- Öğrenciye hangi davranışın istenilir olduğunu gösterip öğretmek, öğrencinin bu davranışı yapıp yapmadığını izlemek, davranışı beklenenden iyi yaptığında onu ödüllendirmek, beklenenden kötü yaptığında onu cezalandırmaktır.

(Başaran 2002)

Disiplinin iki anlamı vardır.

Birincisi; amacı denetlemek, (düzeltmek, yönlendirmek, yönetmek, hizaya sokmak, bastırmak, durdurmak, dizginlemek, gem vurmak, susturmak, zorlamak, engellemek, cezalandırmak, dayakla adam etmek, azarlamak, ayıplamak, sitem etmek paylamak , öğretmek,

---

İkincisi; alternatif-seçenek sunmak, sorumluluğu devretmek, bilgi vermek, aydınlatmak, sınırları belirlemek-hazırlamak, ortam düzenlemesi yapmak, önderlik ve rehberlik etmek, uygulayarak, anlatarak alıştırmaktır.

BİREYSEL OLARAK DÜŞÜNDÜĞÜMÜZDE ; (BİZİ İLGİLENDİREN KISMI)

Temelde iki farklı tür disiplin anlayışı vardır.

Birisi dıştan gelen, başkalarının yönlendirmeleri ya da “başkalarının koyduğu disiplin”; öteki de, kişinin kendi kendine koyduğu disiplin. Başka bir deyişle iç disiplin....

* İÇ DİSİPLİN

(Denetim Odağı)

Kişinin kendi içinde

*DIŞ DİSİPLİN

(Denetim Odağı)

Kişinin dışında

İÇ DİSİPLİN

- İç ya da öz disiplin;
- kişinin, başka insanların müdahalesi (dışarıdan bir etki) olmadan kendi kendini harekete geçirmesi,
- amaç ve hedefler doğrultusunda,
- karşılıklı sorumluluk duygusu ile davranması,
- duygularını denetleyerek,
- isteklerini erteleyerek (yapılması gerekenleri de ertelemeyerek)
- inisiyatif alması ve
- irade ortaya koymasıdır...

İÇ DİSİPLİN

- Eğlenceden keyiften,
- bahaneler üretmekten vazgeçerek,
- hedeflerine ulaşma istekliliği ve azmidir..

Kendi çabası ve isteği ile harekete geçmeyi öğrenen kişi;

Bir ödüle tabii kalmadan“ başkasının teşviki olmadan işine odaklanır.

OTORİTE KAVRAMI

■ 1-) Uzmanlığa dayalı otorite

(Uzman kişinin görüşü, düşüncesi, yeteneğine göre bilgisi olan kişinin bilgi ve becerisine güvenme ve onun dediğine uyma)

■ 2-) Ünvana dayalı otorite

(İş otoritesi. Sınırlar var ve buna saygı gösterildiği durumlar)

3-) Sözlü anlaşmalara dayalı otorite

(Fikir birliğine varılmış ve karşılıklı anlaşma yapılmış durumlar. Görev ve sorumluluk paylaşımına dayalı)

4-) Güce dayalı otorite

(Kişinin başka biri üzerindeki gücünden alıyor. Statü, yaş, konum vb. kurumların hiyerarşisi bu kapsamda değerlendiriliyor.)

DİSİPLİN MODELLERİ VE TARİHSEL GELİŞİM

- 1) Korkuya dayalı disiplin modeli
(19. Yüzyıl-Sanayi Toplumu)
- 2) İyileştici disiplin modeli
(20. Yüzyıl TKY-Modeli-Krize Müdahale)
- 3) Önleyici disiplin modeli (Günümüzdeki anlayış)
(21.Yüzyıl-Gelişimsel Anlayış)
- 4) Öz Disiplin-İç Disiplin Modeli
(21. Yüzyıl.....)

DİSİPLİN MODELLERİ VE TARİHSEL GELİŞİM FARKLI BİR SINIFLAMA

- 1) İntikamcı disiplin anlayışı
(15. Yüzyıla kadar)
- 2) Cezalandırıcı Disiplin Anlayışı
(15-17. Yüzyıl)
- 3) Korku yolu ile engelleyici disiplin anlayışı
(18-19.Yüzyıl)
- 4) İyileştirici disiplin anlayışı
(20. Yüzyıl)
- 5) Önleyici disiplin anlayışı
(21. Yüzyıl...)

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ DAVRANIŞÇILIK TEORİSİ

- Gözlenebilen davranış, objektif kavramlarla tanımlanabilir.
- Davranış öğrenilir.
- Etki yasası vardır. Ödüllendirilen davranış tekrarlanır, ödüllendirilmeyen ise ortadan kalkar.
- Beklenmedik olaylar değiştirilebilir.

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ DAVRANIŞÇILIK TEORİSİ

Disiplinin Amacı;

- Temel amacı yönetseldir.
- Düzeni kurma ve koruma, daha çok düzeni sağlama için kullanılır.
- Önleyici olmaktan çok müdahale edici bir yapısı vardır.

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ ATILGAN DİSİPLİN MODELİ

- Katı kontrol vardır.
- Kurallar ve sonuçları nettir. Gözlenebilir ve mantıklı 4-5 kural vardır. Herkesin görebileceği bir yere asılır.
- Yanlış davranışları engellemek için ceza uygulanır.
- Otorite kişi, yumuşak ve kararlı bir şekilde beden dilini kullanarak kuralları açıklar.

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ ATILGAN DİSİPLİN MODELİ

Disiplinin Amacı:

- Etkin bir öğrenme çevresi, otoriteye itaati öğretmekle olasıdır.
- Düzenin hedefi, psikolojik güvenlik sağlamaktır.
- Çocuklar daha sonra pişman olacakları davranışlardan korumak temel amaçtır.

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ İNSANCIL TEORİ

- Başarı ve uyumlu davranışlar, öğretmenler ve öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını ve öğrenme meraklarını giderdikleri zaman artacaktır.

DİSİPLİN TEORİLERİ

■ İNSANCIL TEORİ

Disiplinin Amacı:

- Yönetmel işlevi yoktur.
- Özdisiplin ve grupta işbirliği, sorumluluğa teşvik etme vardır.
- Kritik sorunlar için sosyal çözümler üretme için deneyim yaşatılır.
- Kişisel özgürlük, kendini ifade etme ihtiyaçlar üzerinde durulur.
- Kişilere rehberlik etmek yeterlidir. Dışarıdan herhangi bir düzen empoze etmek gereksizdir.

DİSİPLİN TEORİLERİ

TRANSAKSİYONEL ANALİZ TEORİSİ

- Disiplin küçük zaferler dizisi ve uzun dönemli bir gelişim sürecidir.
- Duruma ve ihtiyaca göre yumuşak, somut ve ikna edici bir dil kullanılır.
- Cezaya karşı başka seçenekleri savunur.
- Kontrol olmadığı durumları daha olumlu görür.

DİSİPLİN TEORİLERİ

TRANSAKSİYONEL ANALİZ TEORİSİ

Disiplinin Amacı: (İnsancıl Teori ile aynıdır.)

- Yönetmel işlevi yoktur.
- Özdisiplin ve grupta işbirliği, sorumluluğa teşvik etme vardır.
- Kritik sorunlar için sosyal çözümler üretme için deneyim yaşatılır.
- Kişisel özgürlük, kendini ifade etme ihtiyaçlar üzerinde durulur.
- Kişiler rehberlik etmek yeterlidir. Dışarıdan herhangi bir düzen empoze etmek gereksizdir.

DİSİPLİN TEORİLERİ

YENİ ADLERCİ TEORİ/MANTIKLI SONUÇLAR MODELİ

- Demokratik koşullar altında olumlu tepkiler alındığı varsayılır.
- Danışmanlık ve akran dayanışması uygulanır.
- Ödül ve davranışın sonucuna katlanma vardır.
- Davranışın iki tür sonucu vardır.. Doğal ve Mantıksal. Doğal; öğrencinin kendi davranışının sonucudur. Mantıksal sonuç ise öğretmenin kabul ettiği sonuçtur.

DİSİPLİN TEORİLERİ

YENİ ADLERCİ TEORİ/MANTIKLI SONUÇLAR MODELİ

Disiplinin Amacı:

- Öğrenmek için gerekli olan düzeni yaratmayı amaçlar (Yönetmel işlev)
- Bireylerin öz disiplini uygulamalarında rehberlik yapar (eğitsel işlev)
- Grupla işbirliğini arttırır. (eğitsel işlev)

DİSİPLİN TEORİLERİ

SEÇME TEORİSİ

- Ceza yalnızca isyan yaratacaktır.
- Çocuklar, kendi buldukları ve çeşitli durumları, başkaları değil kendileri kontrol ettiklerinde, kendilerini güvende hissederek.

DİSİPLİN TEORİLERİ

SEÇME TEORİSİ

Disiplinin Amacı:

- Başkalarının ihtiyaçlarına, zarar vermeden kendi ihtiyaçlarını karşılama konusunda duygusal değil mantıklı kararlar vermeleri için bireylere güç verir.

Disiplinin 2 temel işlevi vardır.

- 1)Yönetmel işlev; Öğrenmenin olası ve mümkün olduğu bir çevre yaratması

DİSİPLİN TEORİLERİ

SEÇME TEORİSİ

Disiplinin Amacı:

2) Öğrencilere mantıklı kuralları benimseyerek, sorumluluk, öz disiplin kazandırarak kendi sorumluluklarını uygulatmak..

-Grup içerisinde uyumlu çalışma ve işbirliği becerilerini geliştirmek

-Demokratik süreci anlayarak, kararlara katılma ve yetkin vatandaş olma bilincini kazandırmak.

DİSİPLİN MODELLERİNİN TEORİK TEMELLERİ

	Göreceli Kontrol	
Öğretmen Kontrolü		Öğrenci Kontrolü
	Teorik Temeller	
Yönetme	Liderlik	Yönlendirmeyen Karışma
	Disiplin Modelleri	
Davranış Değişimi	Gerçeklik Temelli Öğretme	Yönlendirmeyen Yaklaşım
Atılgan Disiplin	Seçme Teorisi	İnsancıl Teori
Canter, Jones	Glasser	Rogers, Gordon
	İşlevler	
Düzeltilme	Önleme	Okul Çapında Disiplin
	Yönlendirmeler	
Öğretmen Merkezli	Eklektik/Birleşik Merkezli	Öğrenci Merkezli

Eğitim sistemlerinin değerleri

- 17.Yüzyıl ; gözlem ve deney
- 18.Yüzyıl ; aydınlanma çağı; eğitimin amaçları öbür dünya için değil bu dünya için belirlenir.
- -19. Yüzyıl; endüstri ve sanayi, bilim temelli
- 20.Yüzyıl; eşitlik, eğitimin zorunlu ve parasız olması, fırsat eşitliği, demokrasi kavramları ön planda...

-
- Genel olarak eğitim kurumlarındaki değişme ve gelişme, ekonomik faaliyetleri gerçekleştirecek insan gücü niteliğinin değişmesinden etkilenir. Eğitim politikaları da bu doğrultuda şekillenir.

Korkuya Dayalı Disiplin Modeli

19. Yüzyıl Endüstri Toplumu...

Sanayi sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda, rutin işleri fazla düşünmeden ve karşı çıkmadan yapabilecek insanları yetiştirmek üzere Mühendis Frederic Winslow Taylor ve Psikolog/Fizyolog İvan Petroviç Pavlovun koşullu öğrenme deneyimleri, ödül ceza sistemine dayalı davranışçı ekoldür.

Korkuya Dayalı Disiplin Modeli

-Ödül ve Cezayı temel alır.

-Korkudan kaynaklanan disiplin güce dayanır.

-Korku ya da güç kaynağı olmadığında disiplin de kaybolur.

-Gücü elinde bulunduranlar; yumuşak başlı, boyun eğen, karşı koymayan bir kişilik isterler. Neyin doğru neyin yanlış olduğuna onlar karar verir. (anne-baba-patron-dinadamı-üniforma-politikacı)

-Güce ya da otoriteye yönelik itaatsizlik arttıkça ceza artar

Korkuya Dayalı Disiplin Modeli

- Okullardaki sınav ve karne uygulamaları bu kapsamda değerlendirilebilir -yansımaları
- Dayanışma ve işbirliği kültürünü yok eder.
- Nefret, kaygı, isyan, yetersizlik, kıskançlık, rekabet-yarışma duyguları hakimdir.
- Sorunlar ertelenir ya da bastırılır.

Korkuya Dayalı Disiplin Modeli

- Samimi ilişkilerin gelişmesini engeller.
- Öğrenme, anlama, araştırma, heyecan...yerine, ezberleme, sınavda istenen notu alma, kopya, taklit etme vb. davranışlar gelişir.
- Öğrencilerin doğuştan sahip olduğu merak duygusu yaratıcı düşünceler; motivasyon kaynağı olarak kullanılmaz aksine bastırılır.
- Korkuya dayalı disiplin modeli budama ve bodurlaştırma işidir.

SONUÇLARI

- Baskı altında yetişen insanların, başkalarına bağımlı oldukları,
- Karar vermede zorlandıkları ve başkalarından sürekli onay bekledikleri,
- Sorumluluk/insiyatif almak yerine, sürekli şikayet ettikleri,
- Sorun çözme becerilerinin düşük olduğu , işbirliği ve girişimcilik becerilerinin yeterli olmadığı,
- Yaratıcı düşünme özellikleri zayıf olduğu bilinmektedir.

SONUÇLARI

---

20. Yüzyılın başlarından beri, öğrencilerin eğitiminde davranışçı psikolojinin uygulandığı okullarda,

4 yaşında okula gitmeye can atan çocuk, lisede okuldan kurtulmaya çalışmaktadır.

Öğretmen : bana sorun çıkarma

öğrenci: beni rahat bırak

Öğretmen Temel Olarak

- Müfredat işlendi mi? Zaman olarak yetişti mi?
- Derste sınıf içi kontrol altına alındı mı?
- Sınıflardaki başarı yüzdesi/oranı!!

Bu ölçütler yerine geldiği zaman iyi bir öğretmen olduklarını düşünüp mutlu olurlar.

Öğrencinin Temel Psikolojik İhtiyaçları ne olacak?

- Sevgi, özgürlük, eğlenme, değer-kabul görme,
- İlgil ve yeteneklerini keşfetme

İyileştici disiplin modeli

(20. Yüzyıl TKY-Modeli-Krize Müdahele);

- İleri teknoloji ve bilgiyi üretecek insana ihtiyaç duyulması, insan faktörünü önemli hale getirmiştir.
- İnsanın daha verimli olabilmesi katılımcı, ekip anlayışına uygun, demokratik çalışma ortamı
- Tabi burada yine yüksek üretim ve kar çabası var. Ancak kalite ön planda...

İyileştici disiplin modeli

Üretime dahil olacak insandan beklenen yeterlilikler;

- Nasıl öğreneceğini bilmek
- Grup çalışmalarına aktif olarak katılabilmek
- Sorunlarını çözebilmek

İyileştici disiplin modeli

- Davranışçı yöntem elemeye dayanırken, sonuçları, niteliksiz işgücü olarak karşımıza çıkıyordu. Bu modelde, öğrenci, okula gelmeye devam ediyor..sistemin dışına atılmıyor.
- Rehabilitasyon ve destek ön planda..uygun ortama yönlendirme var.

İyileştici disiplin modeli

- Dr. William Glasser tarafından geliştirilen “seçme teorisi” temel alınmıştır.
- TKY Modeli olarak bilinen bu modelde okullarda uygulanması için değişim geçirmesi gereken konular şunlardır;

İyileştici disiplin modeli

- 1) Müfredatın genel çerçevesi eğitimin ve okulun genel amaçları doğrultusunda belirlendikten sonra, ayrıntıları ve tamamlayıcı unsurları öğrencinin gelişimi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde öğretmen ve öğrenciler tarafından oluşturulur!!
- 2) Değerlendirme öğrenciler tarafından yapılır. Öğrenciler tarafından izlenir.

İyileştici disiplin modeli

- 3) Yönetim biçimi, otoriter yöneticilikten lider yöneticiliğe geçilmiştir.
- 4) Öğrenme işbirliğine dayalı öğrenme gruplarında yapılır.
- 5) Akran öğretmenliği vardır.
- 6) Kurallar az ve öz, okul ve sınıf amaçlarına uygun, herkesin katılımı ile oluşturulur.

KALİTELİ OKUL

-Değişim ve gelişime istek

-İnanç

-Birlikte çalışma

Koşulları olması gerekiyor.!!!

Önleyici disiplin modeli

(21.Yüzyıl-Gelişimsel Anlayış);

- Eğitim sistemini iyileştirme çabaları sonucunda çağdaş ve demokratik eğitimin sınırları belirlenmeye çalışılmıştır.
- Bireysel farklılıklar ön plana çıkmıştır.
- Öğrenci kişilik hizmetleri ve psikolojik danışmanlık hizmetleri eğitim sistemi içerisinde, yeni bir boyut olarak şekillenmiştir.

Önleyici disiplin modeli

- Gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir okul çevresi
- Sağlıklı iletişim becerileri olan
- Bilgiye ulaşan
- Bigiyi kullanabilen/yorumlayabilen
- Üretebilen

Kişilere ihtiyaç vardır.

İç-Disiplin Öz Disiplin Modeli

- On yıllarca ve hala öğrencilere; ödevler verilerek bilgi toplama becerileri öğretilmiştir. (Çalışma becerisi ve alışkanlığı?)
- Bugün internet aracılığı ile bütün bilgi kaynaklarına ulaşılabilir. Şimdi ne olacak..bilgi üretme ve nasıl kullanacağını bilme?
- Okul daha cazip hale nasıl getirilecek..neden okula gelsin. Dışarıda ulaşabileceği birçok şeye sahip!!!

İç-Disiplin Öz Disiplin Modeli

- Rekabet, savaş, suç, göç, çevre sorunları, enerji kaynakları ve ihtiyaçları vb. bir sürü sorun ya da ihtiyacı nasıl anlayıp gidereceğiz.
- İnsan kaynaklarını, isabetli meslek seçimini sonuç olarak mutlu ve üretken insan olma özelliklerini nasıl kazandıracacağız.
- Hangi insan ile ve hangi disiplin modeli ile...

Öz Disiplin-İç Disiplin

- Demokratik tutumla birlikte tercih etme ve karar verme becerileri desteklenir.
- Davranışları sürekli kontrol etmek ve denetlemek yerine, desteklenmesi gereken gelişim döneminde (2-4 yaş özerk dönem) yerine, zaman, mekan, zihin düzenlenmesi ve rutinler oluşturma geçerlidir.
- Olumlu model olma ve etkinliklerde kültür oluşturma yaklaşımı benimsenir. (açıkla)

Öz Disiplin-İç Disiplin

- Kişinin, dıştan bir irade olmadan kendiliğinden harekete geçmesi, anlık zevkleri ve hazları erteleyebilmesi, sorumluluk ve inisiyatif alarak davranışlarının sonuçlarını kabul eden bir birey olmasıdır.
- Bu anlayışla yaklaşım, bağımsız becerileri ve özerk davranışları destekler.
- Ödül ceza yerine davranışın doğal sonuçlarına katlanma vardır.

EĞİTİM FELSEFESİ

- Eğitimdeki kural ve ihtiyaçlar, inanç ve tutumlar..nihai amaçlar sorgulanmalıdır.
- Bu kararlar tek taraflı bir bakış açısıyla ele alınmamalıdır. Eğitim politikaları, toplumdaki her kesimin ilgi ve sorun alanına girmektedir.

EĞİTİM İÇERİĞİ;

- **BİLGİ**-Anlamayı sağlar.
- **KNOW-HOW**-Yapmayı sağlar.
- **AKIL**-Öncelikleri belirlemeyi sağlar.
- **KARAKTER**-Toplumda güvenilir ve saygın yer almayı, azim, işbirliği kavramlarını kapsar.

İçerikleri toplumdan topluma ve okuldan okula değişir. İçeriklerin nasıl belirleneceği ise eğitim sistemi içerisinde tercih edilen teoriyi belirler.

Okullardan mezun olan gençlerde aranacak nitelikler;

Pek çok araştırma sonucu ve işe alımlardaki kriterler;

- Anadiline tam hakim olma ve en az yabancı bir dili bilme
- Yeni teknolojileri bilme kullanabilme
- Temel matematik ve fen bilgisine sahip olma
- Değişen durumlara, yeni durumlara uyum sağlama
- Sorumluluk sahibi

GELENEKSEL ANLAYIŞ;

- Otorite anne baba üzerinde gerçekleşir ve çocuk bunu gelecekte karşılaşacağı başka otoritelere aktarır.
- Böylece okulda öğretmene, iş yerinde patrona, sokakta ve diğer alanlarda polise boyun eğmeyi öğrenmiş olur.
- Amaç ve sonuçlar, hep denetleyen tarafından belirlenir.
- Gücü haklı çıkarmanın yolu, “senin iyiliğin için” ilkesidir.??!!

ÖDÜLÜN ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN ÖDÜL NASIL VERİLMELİ?

- 1) Çocuğun ödülü istemesi gerekir
- 2) Çocuğun ihtiyacını karşılaması gerekir.
- 3) Ödülü veren kişiye muhtaç ya da bağımlı olması gerekir.

-İstenen şeyin yapılmasının hemen sonrasında

-İstenilen davranış yapıldıktan sonra beklemediği anda

ÖDÜLÜN ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN ÖDÜL NASIL VERİLMELİ?

DEZAVANTAJLARI

- Sürekli ve planlı olması gerekiyor. Teknik bir konu!
- Zamanlaması çok önemli, takibi zor.
- Çocuk büyüdüğünde, yetişkinlere bağımlılığı azalıyor. O zaman ne olacak?
- Zamanla, davranışın önemi azalır, ödül için motivasyon sağlanır.

CEZA

Temel ilke cezalandırılan davranış sonlanır.??

- Yoksun bırakıcı, tehlikeli ve acı verici algılamalardır.
- Yeteri kadar caydırıcılığı olmalıdır.
- Çocuğun cezadan kaçamaması, cezayı veren kişiye bağımlı/muhtaç olması gerekmektedir.

CEZA

DEZAVANTAJLARI

- Basit ve kısa yol değildir. İstenmeyen davranış tekrar edebilir.
- Zamanlaması önemli.
- Cezanın şiddeti önemli kim nasıl ayarlayacak? Çocuğa fiziksel ve psikolojik zararlar verebilir!.
- Yetişkin-çocuk ilişkisini zedeler.

CEZANIN TEHLİKELERİ VE YETERSİZLİKLERİ

Cezanın etkili olabilmesi için bir laboratuvar ortamı veya benzeri bir ortamda sürekli denetim gerektirir. Cezanın çok etkili sonuçlar vermesi için anne-babanın uzmanlık eğitimi alması gerekiyor ki...bu da çok zor.

CEZA İÇİN GEREKEN KOŞULLAR

- Bir kez cezalandırılan davranış, her zaman cezalandırılmamalı
- İstenmeyen davranışın hemen ardından verilmeli,
- Öncesinde açıklama yapıp bilgi verilmeli,
- Başka çocukların yanında verildiğinde, utanma, direnç, saldırganlık gösterebilir.
- Cezalandırılan bir davranış başka zaman kesinlikle ödüllendirilmemelidir.
- Çok şiddetli ve sıkça ya da onur kırıcı cezalar verilmemelidir. (içe kapanma, evi terketme, madde bağımlılığı vb)
- Aynı anda birden fazla ceza verilmemelidir.

ÖDÜL-CEZA UYGULAMALARININ DEZAVANTAJLARI

- Tek bir davranışın pekiştirilmesi ya da değiştirmek istenmesi çok uzun zaman, planlama ve takip gerektiriyor.
- Ödüller çocukların ihtiyacına uygun olmalı ve elde etmeleri için çok zor hedefler koyulmamalı

ÖDÜL-CEZA UYGULAMALARININ DEZAVANTAJLARI

- Kabul edilen davranış anında ödüllendirilmezse, yerleşmesi uzun zaman alır.

Her zaman nasıl takip edilecek?

- Öğrenci, çalışmanın ve öğrenmenin verdiği zevki almak yerine (iç ödül) iyi not almak ya da dış ödül için çalışır.

(bu bazen iyi ödül almak için, yalan söyleme, hırsızlık, kopya çekme davranışına neden olabilir.)

ÖDÜL-CEZA UYGULAMALARININ DEZAVANTAJLARI

- Övgü dış ödüdür.
- Sık övgü alan çocuklar anne-babalarını mutlu edecek şeyleri yapar, mutsuz edecek şeylerden uzak durur.
- Sürekli onay bekler.
- Böylece çocuk yeniliğe kapalı,
- kendi kendini yönetemeyen,
- yaratıcılığı gelişmeyen biri olur.

ÖDÜL-CEZA UYGULAMALARININ DEZAVANTAJLARI

- Övgü, notla-sınavla değerlendirme, özel ve ayrıcalıklı ödüller;
- çocuğun içten gelen motivasyonunu zayıflatır,
- etkinlikten ve çalışmanın zevkini,
- mücadele etmenin, sorumluluk almanın iradesini zayıflatır.
- Başkalarından daha iyi olma duygusu ile yarışma duygularıyla davranılan çocukta, “utanma” ve sonucunda öğrenmeye karşı isteksizlik gelişir. Çünkü kazanmaya koşulluyoruz.

ÖVGÜNÜN ZARARLARI-DEZAVANTAJLARI

- Kişinin kendine güven duygusunun gelişmesini engeller.
- Bağımsız karar vermeyi engeller.
- Altında istekleri yaptırma ve eleştiri olabilir. Öyle hissettirebilir.
- Gerçeğin değerlendirilmesini engeller.
- İnsan ilişkilerini zedeler. Rekabeti arttırır.
- ÖRNEK; Çok iyi keman çalan birine, tekniğiniz hatasız, yorumunuz mükemmel dediğinizde..Aslında komik duruma düşersiniz.

ÖDÜL-CEZA UYGULAMALARININ DEZAVANTAJLARI

- Övgü ve ödül verilmediği zaman çocuklar bunu ceza ya da cezalandırma olarak algılayabilir.
- Çok fazlası ve doyum, etkiyi azaltır.
- Ödül ve övgü düzenli verilirse sürekli beklenir. Bu konuda cimri davranmalı ve sayısı ya da miktarı yavaş yavaş arttırılmalı ve yavaş yavaş azaltılmalı.

ÖVGÜ CÜMLESİ: Ödevlerini daha iyi yapıyorsun. Aferin.

YERİNE

BEN İLETİSİ; Bu akşam çok yorgundum. Ödevlerini kendi başına yapman benim için çok değerliydi.

SONUÇ OLARAK;

- 1) Zaman, duygu-durum, her davranışı takip etmek için mümkün olmayabilir. Bazen görmezden gelinebilir. Tutarlı olunmayabilir.
- 2) Cezalandırılan kişiler, deneme, yeniden ele alma, araştırma ve sorun çözme yeteneklerini daha az kullanırlar.
- 3) Otorite kaybolunca, olumsuz davranış açığa çıkıyor ve sıklığı daha fazla artıyor...

CEZA SALDIRGANLIğI ARTTIRIR.

- Engellenen kişi saldırganlaşır.
- Model almasını sağlar, çocuk öğrenir.
- İnsan ilişkilerinde güç kullanmayı makul karşılar, bu davranış kabul edilebilir.
- Haklı olanı değil güçlü olanı doğru kabul eder.
- Sevdiklerine şiddet uygulayabilir. Normal karşılar.
- Çatışmaları, büyükler ve güçlüler kazanır.

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

- 1) Ergenlik döneminde dayak yiyenler, evlendiklerinde eşlerine 4 kat fazla şiddet uyguluyor.
- 2) Çocukken şiddete maruz kalanlar 600 kat daha fazla uyguluyor.
- 3) Şiddet görmeyen kardeşler %20, şiddet gören çocukların %100'ü kardeşine uyguluyor.
- 4) Anne Babaları Tarafından Dövülen Çocukların yarısı, Anne-Babalarına Şiddet Uyguluyor.

Bir yerde baskı ile yönetim bir kural ve alışkanlık olarak varsa;

- Orada fikir ayrılığı ve isyan kaçınılmazdır.
- Fikir ayrılığı bastırılırsa; bir süre yatıştır, sonra yer altına iner
- ondan sonra isyan biçiminde patlar.

İlişkileri kötüleştiren iki faktör vardır.

1) İnsanlar korktukları kişilere sıcak duygular beslemezler.

2) Yakın ilişkiler kurmaktan kaçınırlar, korkuyu-otoriteyi kullanan ve dayatan insanlar yalnızdırlar.

Otoriter Kişi; Her an gücünü kaybetme kaygısı ile tedirgindir. Hasta olur, kuşkucu ve güvensizdir.

- Kendi korku ve paranoyalarını kendi yaratır.
- Bu tutumlar üretimi ve etkileşimi azaltır.

BASKI ORTAMLARI;

- Baskıcı ortamlarda rekabet vardır.
- İlişkiler düşünceler gizli tutulur.
- İkiyüzlülük, dedikodu, dalkavukluk çok olur.
- Gerçek sorunlar tartışılmaz, duygular gizlenir.
- Sorunların farkına varılması mümkün değildir.
- Yaratıcılığı engeller.

GÜÇ KULLANIMI

Savaş
Savaşma

Kaçış
Kaçma

Pes Etme
Boyun Eğme

Tepkileri Gelişiyor.

Çocukların Güç İle Başetme Yöntemlerinden Bazıları

- Karşı Koymak
- İsyân Etmek
- Öç Almak
- Saldırganlık
- Evden-Okuldan Kaçmak
- Boyun Eğmek
- Alkol, madde kullanımı
- * Rekabet
- * Kaytarmak
- * Yalan söylemek
- * Konuşmamak
- * Ağlamak
- * Aşırı yemek yeme
- *

•Sürekli denetleyen yetişkinler, arkalarını döndüklerinde, çocuklar özellikle yasaklanan şeyleri yaparlar.“Kedi yokken meydan farelere kalır.”

•Küçükken söz dinleyen uysal çocuklar, büyüdüklerinde sorun yaratan isyankarlara dönüşürler. Her tür yetişkin otoritesine karşı çıkar ve özdenetimlerini sağlayamayan kişiler olurlar.

•Özgürlük tanınan çocuk ve gençler kendi kendilerini denetleyebilirler. Çünkü kendi kararlarını almaya ve seçim yapmalarına izin verildiği için özdenetimleri gelişmiştir.

İÇ DİSİPLİN

ÖZ DİSİPLİN

İÇ DİSİPLİN

“Disiplinli olmayanlar, duygularının, iştahlarının ve tutkularının kölesidir.”

Toplumumuzda ve eğitim kurumlarımızda; büyük bir çoğunluk, “dıştan denetimli insandan” rahatsız olduğunu belirtir.

Kendi hedefleri ve amaçları için yeterince çabalamayan, işlerini yarım bırakan, başkalarına bağımlı, birinin denetimine ihtiyaç duyan insan tipinden sürekli şikayet edilir.

İÇ DİSİPLİN

Anne babalar;

“Ben söylemeden ödevlerini yapmıyor”

“Odasını toplamıyor”

“Bir sürü kurslara gitti hepsini bıraktı” vb.

Rahatsız olunan bu davranışların oluşması için farkında ya da farkında olmadan, herkes elinden gelen çabayı harcar.

(Evde ebeveynler, okulda öğretmen ve idareciler, sokakta güvenlik görevlileri, iş yerinde patron ve son olarak yöneticiler,, bürokratlar....) Neden mi?

Aslını sorarsanız; herkes kontrol edebileceği, kafasındaki amaçlara uygun insanı karşısında görmek istiyor. (bağımlılık ilişkisi! Daha sonra tartışalım!!)

İÇ DİSİPLİNİ GELİŞMİŞ KİŞİLERİN ÖZELLİKLERİ

- İç disiplini olan kişi, alacağı sonuç ya da kazançla beraber, **sorumluluk bilinciyle** hareket ediyor,
- Sadece sonucu değil bu arada yaşananları yani **sürecin kendisini de değerli ve heyecan verici** buluyor.!!!
- Çoğu zaman **karşılık beklemeden anlık istek ve ihtiyaçlarını erteleyerek**; çalışmaktan, öğrenmekten, üretmekten zevk alıyor.

İÇ DİSİPLİN

- Öz-İç disiplin, anlık olarak ne hissettiğinize göre değil, ne düşündüğünüze, **amaç ve hedeflerinize** göre hareket eder.
- Hayatta en çok önem verdiğiniz şeyler için, anın hazzı ve heyecanından **fedakarlık** yapmanız gerekir..

Bu yüzden öz-iç disiplin:

- İlk heyecan geçtikten sonra bir proje veya fikre çalışmaya devam etmenizi,
- Kanepede uzanıp, TV izlemek yerine spora gitmenizi,
- Çalışmak için erken kalkmanızı,
- Diyetinizi bozma düşüncesi geldiğinde “HAYIR” diyebilmenizi,

ve sizin için doğru ve yararlı olan daha birçok şeyi sağlar..

Öz denetim/disiplin, olarak da isimlendirilen bu yaklaşımda;

- Kişi **kendini motive** etmeyi,
- İçsel dinamikleri devreye sokmayı, **duygularını denetlemeyi** öğrenir.
- Sorumluluklarını, problemlerini, tercihlerini ve bunların sonuçlarını yani **risklerini üstlenir**.
- Şikayet etmez, başkalarını suçlamaz.

Kararlarını bu bilinçle verir.

İç disiplinin gelişmesine engel olan ve oldukça yaygın bir diğer yaklaşım davranışçı ekoldür..

- Hepimizin bildiği, (Ödül-ceza) okullarda, iş yerlerinde, ailelerin en fazla kullandığı yöntem.
- Maalesef, uygulandığı haliyle,
- Sorumluluk bilincini oluşmasını geciktiren,
- Gerçek potansiyelin açığa çıkmasını engelleyen,
- öğrenmenin ya da çalışmanın heyecanını alıp götüreren bir yaklaşım olarak karşımıza çıkıyor.

-
- Neden? Çünkü kişiyi sürece değil ödüle ya da sonuca şartlıyor. (böylelikle çalışmak değil sonuç değerli oluyor)
  - Daha fazlasını yapabilecek potansiyeliniz varken önünüze koyulan hedefi tutturduğunuzda başarılı kabul ediliyorsunuz.

-
- Davranışçı yaklaşımda, zamanla alınan puanların, iyi notların, ödüllerin, başarıların anlamsızlaştığını, değersizleştiğini görürsünüz.
  - Verilmeyen her ödül, ceza olarak algılanabilir, herkese eşit davranamayabilirsiniz, her anı takip edemezsiniz, ödüller doyuma ulaştınca ne olacak?
  - Zamanla asıl amaç ödüle ulaşmak olunca ne yapacaksınız?

-
- Bunlar çok teknik konular ve takip gerektiriyor.
  - Ayrıca soru sormaya, sorgulamaya açık bir yaklaşım değildir.
  - Davranışçı sistem, mevcut sistemi sorgulamak yerine ödüle ulaşmaya, ya da cezadan kaçmaya yönelir.

-
- İç disiplinin gelişmesi için bebeklik döneminden itibaren İhtiyaçların doğru karşılanması (duygusal-psikolojik),
  - demokratik tutum,
  - çocukla nitelikli zaman geçirme,
  - doğru model olma,
  - sağlıklı iletişim becerileri,
  - planlı, ilkesel yaklaşımlar gerektirdiği kaçınılmazdır.

-
- **İç disiplinin oluşması zaman alır ve zamanla, davranışlar tutuma dönüşür, yerleşir/içselleşir.**

-
- Öz/İç disiplin gelişimi, bebeklik ve çocukluk dönemindeki rutinlerle başlar.
  - Uyku saati, hikaye okuma, yemek saati, oyun saati vb. oluşturulan rutinler...
  - hem güven duygusu hem de yaşamla olumlu bağlar kurulmasındaki ilk adımlardır.

Burada ebeveynlerin;

- Çocukla kurduğu etkileşim, iletişim, tutum, uygun ortamın hazırlanması vb. unsurlar belirleyicidir.
- Planlı ve belirli sınırlar içerisinde gerçekleşmesi gerekir.
- **Sınır kavramı çok önemlidir.**
- **Mekan, zaman dilimi, vb.....**bu konuda istikrar ve rutinler oluşursa, iç disiplinin temel taşları atılmış olur. (Oyun saati, etkinlik masası gibi..)

Özellikle özerk dönem olan 2-4 yaş arası kritiktir.

- Çocuk; bağımsız olarak tuvalet, beslenme, (özbakım becerileri) davranışları ile yürüme, konuşma vb. edinmiştir.
- Anneye ya da yetişkine olan bağımlılığını azaltma isteğindedir.
- Özgür olmak, keşfetmek, merak duygusunu gidermek, araştırmak, yeni durumları deneyimlemek istemektedir.

-
- Gelişime ve olgunlaşmaya paralel olarak bu özgürlüğü kullanmak isteyen çocuğa, belirli bir sınır içerisinde,
  - (zaman, mekan ve yer), güvenliği sağlandıktan sonra, özgür bir alan bırakılması gerekiyor.
  - Çünkü bu onun en doğal hakkı...

■ Bu yüzden çocuklara, seçme şansı, düşüncelerini ifade etme özgürlüğü, bazen kendi kararlarını verme fırsatları, soru sorma, soruları üzerinde düşünme şansı, zamanını kendisinin yönetmesi vb. bağımsız çalışma ve düşünme olanakları sunmamız önemli !!!

■ Çok fazla müdahale etmeme kuralı....

-
- Çocukla kurulan etkileşim-iletişimde, davranışın sorumluluğunu çocuğa devredecek bir **yansıtıcı dil ve ben dili** kullanılması gerekiyor.
  - Suçlayıcı ve eleştirel sen dili bağımlılık ilişkisini pekiştirecektir.

-
- Bir başka konu, **çocukların davranışlarının doğal sonuçlarını onlara yaşatmaktır.** Örneğin, çocuğumuz hazırladığı ödevini evde unuttu diyelim..
  - Öncelikle, unutilan ödev, anne ya da baba tarafından okula götürülmemelidir.. Bu davranışın sonucu;
  - çocuğumuz, öğretmene bunun hesabını kendi vermeli. O gün derse istediği düzeyde katılamaması da başka bir doğal sonuçtur.

-
- Bu doğal sonuçları yaşatmak gerekiyor. Çocuğumuzun her eksiğini kapatmamız, doğru bir davranış değildir.
  - Çocuklarımızın, kendi davranışlarının sonuçlarına katlanmayı yaşayarak öğrenmeleri gerekiyor.

-
- Bir işi başlayıp sonucuna ulaştırma aslında bir sürü süreci kapsıyor.
  - İrade koymak, tutarlılık, mücadele ve azim, istekleri erteleyebilme (eğlence, keyif)vb..
  - **yaptığımız işe odaklanmak...** iç disiplinin gelişiminde, en önemli konu başlığıdır.

-
- Anne baba ve yetişkinler olarak bazen kendi isteklerimiz ve ihtiyaçlarımız için bazen de farkında olmadan çocukların isteklerini ve uğraşlarını böldüğümüz, kesintiye uğrattığımız olmuştur. Misafir geldi, yemek zamanı, uyku zamanı, ders zamanı derken...
  - O an!! çocuğun uğraşını ya da işini böldüğümüz, ertelemesine neden olduğumuz anlardan bahsediyorum. İşte bu anlar, bir işi yarım bırakma, eğlence ve keyiften ödün vermeme, rahatlık, kolaycılık kültürünü, davranışlarını yerleştirdiğimiz anlardır.

- Bu konuda tam aksi yönde çocukların etkinlikleri kesintiye uğratılmamalı,
- Başladıkları işi, sonuçlandırmaları ve bitirmeleri için özendirilmeli, yönlendirilmeli ve cesaretlendirilmelidir.
- Yarım bırakılan işlerin çok geçerli nedenleri olmalıdır.
- Çocuk, canım sıkıldı artık bırakmak istiyorum dediğinde, hayır bu işi bitirince deyip, erteleme isteğini mümkün olduğu kadar geri çevirmeliyiz.
- Burada; zamanın, mekanın, yapılacak iş ve gerekli motivasyonun, çocuğun düzeyine göre önceden belirlenmiş olması gerekiyor)

-
- En zorlanılan konulardan biri, bir işe başlamanın ve zorluğu ve yeni bir şeyi öğrenirken devamlılığını sağlamak...
  - Herhangi bir işle uğraştığımızda ya da yeni bir işe başladığımızda biraz zamana ihtiyacımız olduğunu unutmamalıyız.
  - Sabretmeniz ve bol tekrar yapmamız gerekiyor.

- Sabretmeniz ve bol tekrar yapmamız gerekiyor.
-

- Beynin yapısında şöyle bir özellik vardır; bol tekrar ve deneme yaparak yeni alışkanlıklar edinebilirsiniz.
- Olumsuz düşünceleri bertaraf etme zamanla, başardıkça gelişir.
- Siz istedikçe ve mücadele ettikçe beyniniz de size uyum sağlar.
- Zamanla o işi yapmadığınızda tam tersine yapamamanın ve ertelemenin verdiği bir boşluk hisseder ve rahatsız olursunuz..

- Çocukların uğraşlarına ilgi göstermek, yanlarında olmak gerekiyor. Kursu yazdırmak ve maddi olarak bunu karşılamak yetmiyor.

- Bir etkinliğin kültüre dönüşmesi zaman ve emek ister. Konu ile ilgili diğer alanları da devreye sokmak gerekiyor.

... Örneğin çocuğunuz gitar kursuna başladı diyelim. (öncelikle bu çocuğun tercihi olmalı) Uygun ortam sağlandıktan sonra, ara sıra çal bakalım ne güzel çaldın..Doğum gününde, okulda, vb. enstrümanı çalma fırsatları vermek gerekiyor. Cesaretlendirilmesi lazım. İyi bir gitarist'in konserine götürmek, müzikle ilgili bir dergiye abone olmak, yeni gitar plakları almak, bir müzisyenle tanıştırmak, evde müzikle ilgili sohbetle yapmak, eve iyi bir müzik sistemi almak, hediyeleri buna göre düzenlemek vb. etkinliklerle desteklemek gerekiyor.

- Yukarıda belirttiğim beynin çalışma düzeni için de zamana ihtiyaç var. Tabi bu geçen süre içinde çocuk faaliyeti bırakmazsa!!

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **Doğru model olma;** yaptığımız iş, uğraş, hobi ne olursa olsun...çocuğun bizi bu faaliyetlerimizde eğlenen, zevk alan, şikayet etmeyen konumda görmesi gerekiyor. İşlerimizi yarım bırakmadığımızı görmeleri gerekiyor.
- **Bağımsız zaman geçirme;** çocukların her anını biz doldurmak zorunda değiliz. Onlara yalnız başına zaman geçirmeleri ile ilgili fırsatlar vermeliyiz. (küçük yaşlarda uzaktan izleyip, ilgilendiğimizi göstermek durumundayız)

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **İrade gelişimi;** istekleri erteleyebilme, tutarlı olma, planlama becerisi, zorluklarla mücadele, bir işi başlayıp bitirme, hayır diyebilme, tercihlerini ve beğenilerini dile getirme, sorumluluk alma, vb. süreçleri kapsar.
- Burada önerimiz, özellikle anne-babalar ile çocukların birlikte nitelikli zaman geçirmeleridir.

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **Sorumluluklar Verme-Alma/sorumluluk paylaşımı;** çocuğa yaşına uygun sorumlulukların 3-4 yaşından itibaren verilmesi gerekir.
- Asla kendisinin yapabileceği işleri onun adına yapmamalıyız.
- Kendi sorumluluklarının dışında evin ortak sorumluluklarını da paylaştırıp vermek gerekiyor.

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **Kendini Bilmek:** Çocukların amaç ve değer oluşturmalarına yardımcı olmalıyız.
- Bu yüzden ara sıra aldıkları kararları çeşitli açılardan analiz etmelerini, ya da yazarak onları daha belirgin, hale getirmelerini sağlayabiliriz.

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **Duygular;** Duygular, iştah ve tutkular öz disipline karşı gelen büyük güçlerdir.
- Duyguların esiri olmamak için yüzleşme ve öz değerlendirme en mantıklı süreçlerdir. Haz duygusunu doğru kanalize etmek gerekir.
- Güdüsel zevklerin ötesine, çocukları, çalışmaya, sanata, edebiyata yöneltmek gerekiyor. (Çocuklara yemek ya da şekerleme-çikolata ödülleri sık verilmemeli)

İç disiplin yaklaşımında; yapılması ve uygulanması gereken diğer adımlar.

- **İçsel Eğitimlik:** Çocuklarda iç konuşmayı geliştirmemiz gerekebilir. Her şey bir kenara, iç konuşmanın kendisi hedeflerinizi hatırlatır, değerlendirme yapmanızı sağlar, cesaretinizi getirir, bağlılığınızı güçlendirir ve görevinizin bilincinde olmanızı sağlar.

KAYNAKÇA

- Çocukta Dış Disiplin mi? İç Disiplin mi? (Sistem Yayıncılık)
- Disiplin Nedir? Ne Değildir. (Epsilon Yayıncılık)
- Ödül yok ceza yok bu nasıl disiplin (Sistem Yayıncılık)
- Onurlu disiplin (Beyaz yayıncılık)
- Beni Ödülle cezalandırma (Doğan Kitap)

Konu ile ilgili önerilebilecek diğer kitaplar:

- Ödül yok ceza yok Bu nasıl Disiplin..(Sistem Yayıncılık)
- Öz Disiplin (Annelik Akademisi Seti)
- Anne babalar için pozitif disiplin.....
- Koşulsuz ebeveynlik (Görünmez Adam Yayıncılık)
- Şımarık Çocuk : Bir Şehir Efsanesi (Görünmez Adam Yayıncılık)
- Ödülle Cezalandırılmak (Görünmez Adam Yayıncılık)

SON OLARAK TARTIŐMA KONUSU

- ANNE BABALAR VE TOPLUM NEDEN
ÇOCUKLA NEDEN BAĞIMLILIK İLİŞKİSİ
KURARLAR?